

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم وصنعت مجموعه سی

۵ تشرین ثانی ۳۳۸

نومرو : ۳۸

ایکسجی سنه: دردنجی جلد

ادبی متون را یکدیگر ترتیبی همچون تبعیت اتمک مجبوریتند. اولدینغز اساسلری بوراده صایق، بلکه فائده سزدر. صنعتی مملکت زده اجرا ایدن طایع، بالکن منفعت حسیله حرکت اتمک لزومی درک و تقدیر ایللمدیکه، اساسلی نثریاته امکان آراقی، انتظار اتمک، خاصه اسکی برمتیک نثری ایچون ایجاب ایدن فداکارلی اوئلردن بکلمه خیاله ایتاق، حقیقته کوز قاپانی دیمکدر.

نمونه نما

*

مفصل نونک تاریخی

مؤلفی: م. شمس الدین بک

تورک لر جلدی حقتده اک بسیط معلوماته بیه مالک دکل ایکن آوروپاده منتظم و مدید مساعی نتیجه سی اولارک بویوک تاریخلر نشر ایدیلوردی. مستشرقلر تورک تاریخده «بلا» «هیون» «نو» لره دائر تدقیقلر یازارکن بز بو اسمی هیچ ایشتمه مش بر خالده ایدک.

بزم ایچین پک ایلیم اولان بو وضیعت اوزون زمان تمامدی ایتدی، و بو وضیعت نه قدر ایلیم اولدینغی عنائیل تورک لرینک دویمه سی نیجاب ایدرکن روسیا تورک لر ده اول حسن ایتدی. ایلک اول ملی تاریخه دائر اوراده اثرل نشر اولوغنه باشلادی، واقعا بو اثرل آوروپاده تدقیقلره قابل قیاس دکلسمده هیچ یوقدن ده ای ایدی. بز ایسه بوتون تورک دنیاسی ایچنده بو احتیاجی اک صوگره حسن ایتدک، نجیب عاصم بکک بوکون ایچین هیجده شایان استفاده اولیان اثری اسکی کورلده بو جهتلری اوکره تمک ایسته بلر بر مراجعته اولوروردی.

بوکون، تورکک عالیمده تورک تاریخک بولونعاسی قدر یوزیمز قیزاره حق، اعتراف ایتدیرمک برکیفیت یوقدر. شیمدی بو بویوک بوشلانی دولدران هیچ بکلمه دیکن بر سیا اولدی و شمس الدین بک. بن، بو محترم ذاتی ایلک دفعه کوردیکدن بری علم عالنه حقیقی خدمت ایدمک بر تک تورک عالمی اولارک طایبشم. بو قناعتمک پک واضح بر صورتده تحقیق هم بنی، همده بوتون علم طانی سونیدردی فلندهم. تورک تاریخی متخصصی کیینلرک بیه بیه مدیک، کورم مدیک، بولم مدیک حتی ایشتمه دیک معلوماتی جامع اولان بو اثرک برنجی کتابندن دیکر لرینک قیمت علمه سی تقدیر ایدمیلر. برچوقلری بوهی تورک تاریخی متخصصی کیینلردن بکارکن، بو خدمتک کندیسینی اوقدر طامتمش، بوتون مساعی پک متواضانه کچش اولان بر ذاتدن کورنجه تعجب ایتدیلر.

مع مایه آوروپاده تاریخ جریاتی بوتون شمولیه تعقیب ایدنلر ایچین بو اثر یکی بر شیء دکلدر. فقط تورک تاریخی حقتده چوق یا کلاش و حتی هیچ بر فکر بیه بیه نیلده بن مملکت زده

و عمومی کتبخانه لک بالکن بر قانچده موجود اولان بویازمه نسخه لر دن هر کسک مستفید اولاماسی طبیعیدر. بوندن دولای یونس دیوانک تام و صحیح بر صورتده حاضر لاریک طبع و نشر ایدلمه بویوک بر احتیاج وارد. اخیراً طبع ایدیلن یونس دیوانک بو احتیاجی تأمین یولنده آتلمش مهم بر آدیم اولاماسی نه قدار ایسته ردم. آلوب تدقیق ایتدیکم زمان، مع التأسف، کوردمک، بومطبوع نسخه ده دیکر لر کی بسیط، عل العادمه ک دونده بر ترتیب خالده در.

معلوم اولدین اوزره علمک و یکی ذهنیتک وضع ایتدیک اصول وقاعدمله رعایت ایدلمک سزین، اسکی متونک طبعی، بوکون بر حادثه تشکیل ایدمیلرک بر قبیه ی حائر دکلدر. ماضی و آجداد یادکارلری، بر آثار غنیقه تخصصی سراقیه اولدقلری کی محافظه اتمک، شیه یوقکه، لازم و فیدر. و بو حالده اولرک حتی نثری بیه برکنه تشکیل ایدم. فقط هر هانکیسی اولورسه اولسون، قدیم متونلردن بری نثر و تعمیم ایچون طبع اتمک ایسته دیکم تقدیرده، اک اول، اعتاده لایق بر نسخه میدهانه کتیرمکی دوشونملی ز.

طبع ایدمیلرک اسکی برمتیک برونیقه مایه تنده، اعتاده شایان تانی ایدمیلرک ایچون زده، علمک و یکی ذهنیتک وضع و قبول ایتدیک اساسلره دیندارانه بر تصبیه صاریلارک، بونلردن، ظهور ایدمک هر هانکی بروسیه ایل، انحراف اتمک شرطدر.

یونس امره دیوانک طبعی موضوع بحث اولورکن، بو اساسلر شوصورتله خلاصه اولمیلر:

۱ - موجود یازمه نسخه لک کلاما - امکان نسبتند - طوبیالغاسی

۲ - اسکی یازمه مجموعه لردکی یونسه عائد اثرلک طوبیالغاسی

۳ - کرک دیوانلرده، کرک مجموعه لرد بولدیغز محصو لارک لسان و ادبیات نقطه نظرندن صیق بر تحلیله تابع طوبیالغاسی

۴ - بونلر یاینلرکن، المزدکی متونلردن تاریخاً اک اسکی اولدیغندن تماماً آمین اولدیغزک کوستردیک هر درلو خصوصیتلرک دقتدن قاجیرلاماسی

۵ - بوندن صوگرا، یونسه عائدیتنده شبهه اتمه دیکن محصو لارک ترتیب اولغاسی.

یونس امره دیوانک یکی طبعی احضار اولونورکن، بوسایدیغز اساسلر، قطعاً دوشونولممش، سطحی و اولو اورتا بر قویه حیقله ایشه باشلاش و نهایت ویرلشدر. تردد ایدلمک سزین ادعا اولمیلرک، یونس دیوانک بوسورتله حاضر لایوب طبع ایدیلو- برمه سنک سائق، منفعت حرصندن باشقه بر شیء دکلدر. بالکن علم عشق، دین و طریقت محبتی بو طبعک احضاری استلزام ایتمش اولمیده، بو عشق، بو محبت، عینی زمانده احتجاجه یارار، اعتدایدیلر، بر نسخه نك وجوده کلسمده یاردم ایدمکدی. یونس دیوانک بکی طبعی وسیله سیله، اسکی

حکمدارلی اولدین حالده، هر طرفدن حمایه مظهر اولان شیخلر، خلقک معنویتنه استناد ایدن قایلرخی، الاهی بر نفخه کی اورتا آستیان آسنه تصوف هواسیله دولدرمشلر، آنادولی تورکک معنوی کاشانی، کندی صوفیانه تلقیلرینک وسعت ویا محدودیتنه کورده چیزمشلردی. آنادولی تورکی بو کاشانک خارجنده بر دنیا طایعور، بوکاشانک خارجنده بر تسمی کورمیلور، دوشونمیلوردی. یونس امره ای ۴۰، بوکاشانک ساسنده قوتله دوغان ایلک ییلردی، که قبه سنده یاندین محیط، اونک شعله سنده ایقاپ ایدن مؤدمله بن شعله سیدر. طرز ادبیاتک بو نقطه ده کی خدمتی انکار اتمه بکله برابر، یونک عمومی بر توجه، کیشلیکی لایقله تعین ایدلمه یین بر اهمیتله تلقیسی دماغنک ضیاسی، صاخ و حیران کولرک، کورمک، آکلامق، دهافله یالاشق، نفوذ اتمک ایسته دکری جهته چویرمه سته عطف ایدمیلر. یونس امره نك خلقه خطاب ایدن، معکسی دوغریدن دوغری به خلقک روخنده بولان سستی، بالخاصه سکزننجی عصر آنادولینک هر طرفده ایشتمه یین، دیکلمه یین بر فرد قلاماشدی. بو عصر آنادولینک تصوفی تلقیلری خلق آراسنده، ایلرله کرک لارک جوشقونلغنه یکی بر فوران ویرن یونس امره نك غیرتله ققر ایتمش بولونوردی. بو اعتبار ایل یونس امره، خانی اوزرنده سلطه تأسیس ایتدیک معلوم اولان ایلک تورک شاعریدر، دیه ییلر.

یونس امره نك بو نفوذی، فکرل اوزرندکی بو تأثیر و حاکیکی، دوریه لرینک، ایلرینک دیلدن دیله دولاشم سستی، آلدن آله کزمه سستی موجب اولوروردی. فی الحقیقه سلیمان چایی نك اثری استننا ایدمیلرک اولورسه، آنادولیده بوکون بیه، یونس امره ایلرلی قدار معتم ادبی بر محصو له تصادف اتمک امکان سزدر.

یونس امره ایلرینه خلقک بو توجهی، یونس دیوانک دفعه لره استنساخی ایجاب ایتدی. یونس اثرلری، ایجه بر اعتنا ایله ترتیب اولنان خصوصی مجموعه رک هپسند بر بولدی. اسکی یازمه منتخبات مجموعه لرینک هر هانکی بری قاریشدر برحق اولورسه، کوزلرین، اوراده یونس ایلریندن بریه محقق قاریشلاشحق.

یازمه لر دن صرف نظر ایدمک اولورسقی، یه خلقک محبتی، رغبتی، یونس دیوانک - صوکنجی ده داخل اولق اوزره - شیمدی به قدار درت دفعه طبعنه سائق اولمشدر. ۳۰۲، ۳۲۰، ۳۲۷، ۳۴۰ سته لرده طبع ایدیلن بودرت نسخه یین یازمه لرله مقایسه ایدرسک، آراده موجود عظیم فرق درحال دقتیزی جلب ایدم. مطبوع نسخه لر، علی الاکثر نقصان، یا کلاش و یونسه عائد اولیان ایلرلی ده عتویدر. یازمه لر، مطبوع لرک بوقصورلری قسم آحتوا اتمکله برابر، یه اولره نسبتله تام و صحیح اعتبار اولمیلر. مع مایه بعضی خصوصی آلرده

بويه بر اترك انتشارى بويوك، هم يك بويوك بر حادثه تاق اولونغا ئالدىر. آرتق بوندىن صوگره غزته لرد، مجموعه لرد، رساله لرد تورك تاريخنه دائر ستون ستون بازى يازانلر، ينى بونك كى ويا بوكا ياقين بر اثر وجوده كئيره، يه چكاره بواى تقيد ايتك، بالاخره اسكى مسلكنه دوام ايدرك ساخته شهرتى محافظه ايتك وظيفه سى قاليور، چونكه بوشاق دولشدر. شمس الدين بكك بو اترى اوروپا علم عالمه هيچ بر شى علاوه ايدم، ايسه ده اوگوز آراهسى سرعتمده ايلرله ين توركيا علم عالمه الك بويوك استفاده يى بخش ايتشدر.

ايشته ايلك آديم بو صورتله آيتلمش اولدى؛ ايكىنجى آديم ده بويوك تورك تاريخى، متخصصى رنده بولونانلردن دكل، مستقبل تورك تاريخچيلردن بلكه امك ايجاب ايدر.

هيچ بر اترك خطادن سالم اوله، يه جفتي دوشونه رك كوزيه ايايشن بر ايكي كوچوك پرووك، هم عد ايتديكم يالگىز بر دانه سندن بحث ايدم، چكم:

«ص ٢٨» ده بو منقبه نك، ينى (اوغوز منقبه سنك) «اوغوزنامه» دىلن كتابده، مندرج بولندينى بعض آثاره استناداً ادعا ايديلور، رسده «جمله سيله» مبرده بر نسخه سى بولندينى يولنده بر ادعا واردر. «عبارمى بر آرز شايان تاملدر. اوغوز منقبه سنك اوغوزنامه ده بولندينى اولجه بر ادعا ايسه ده، بويوك قطي و حقيق عد اوله، يله چك برماهيتده در. اوغوزنامه نسخه سنك مبرده بولونمى كيك ادعا ايتديكى بيله يورم. مصر كيتبخانه سنده «دررالتيجان» ك باشدن و نهايتدن كيك بر نسخه سنك موجود اولدينى معلوم ايسه ده اوغوزنامه نك بولندينى علم عالمه يك مجهول اولديفنندن بو جهتي دهافله تنوير ايتشنى بالذات شمس الدين بككن رجا ايدم، رز. بوندىن صوگره متمدن يرلرده ياكلش اوله رق كوردېكم بر اترك عنواتى ذكر ايتمدهن كچه، يه چكم: «ابوبكر عبدالله» ك «دررالتيجان» ك مفصل اولان اترى فؤاد بكده داخل اولدينى حالده «كتزالدرر وجامع المعير» يازيور، بوى اولافؤاد بكك «ايلك متصرفلر» نده او قوركن مرتب خطاسى عد ايدرك كچم ايسه ده متمدن يرلرده عين خطا نك تكررى و بو سفرد شمس الدين بككده عين صورتده يازمى سنى آرتق مرتب خطاسى عد ايدم، يه چكم. حالبوكو بو اترك آدى «كتزالدرر وجامع الفرر» در.

سوزمىز يتييرمىز اول محترم مؤلفدن كنج تاريخچيلر نامه شور رجا يى ايدم، چكن: مادام كه اترك نفرندن غايه «دها كنيش تيمات محصورلرينه پيشدار» اولتى در، او حالده اترك نهايتنه ممكن مرتبه مفصل بيلوغرافى جدول علاوه ايتك.

صيفه نامه

كوچوك حكايه :

تسليم ! تسليم !

تحقيق غايه هيتى بوتون شاهدرلى ديكلديكندن وفلا كترده لرى كوردكندن صوگره نوط دفترلى قايوب كيتكه حاضرلا نيركن، قائمقام بك:

— دوريكىز، ديدى، سزه شوق ائندى اسنمده برى داهدا ديكلده يم. واقعا زاولالى كوردىگى فاجمه لك دهشتدن سيكيلر نيك وعقازك موازنه سنى قايب ايتش بر حالده در. فقط كوردىكى لوحه لك بعضيرى شايان حيرت بر وضوح ايله خاطرلا يور. هله بونلر ايجنده بر كوچوك قيز چوچونك صورت قتلى واركه، انسان اونك اغزندن ديكلكن تويلرى اورپيور، مساعده ايدرسىز چاغريم...

وزيله باسوب چاوشه امر ايتدى:

— چابوق، دعوى وكلى شوق ائندى يى بول، كيتير. ظن ايدرم، شوراده قومده در.

ديدى، كيتكه حاضرلانان تحقيق غايه هيتى اعضاسى تكرار دفترلى آجديلر. يونان وحشته اعظمى بر درجه ده ساحه اولان يرلردن بر ده «قصبه» قضاسى ايدى. بورايه دائر صباحدن برى آلمان نوطلر صيفه لر دوليرمىشدى. قائمقام بك ديدى كه:

— شوق ائندى، كنديسنه كوردىكى شيرلى بر دفته سوبلك فرصتى وبردكيز ايجين بزه چوق مشكر اوله چقدر. چونكه، زاولالى آدامى قاج كوندر، صاحبدن آقشامه قدر ديكلمه دن آرتق هر كس بيقمشدر، لكن اونده كى اكلا تىق احتياجى اصلا توكنمه مشدر.

قائمقام بك، بوسوزلى سوبله ديكى صيراده، ايجرى يه، قورى، اوزون و صولوق بكزلى بر آدام كيردى. بوتون قصبه اهالى سى كى بونكده اوستى باشى پرمده ايدى ويا قانقز كوملكنك بر دو كچه سى قويمش كردنى يازى قدر آچيلمىشدى. عجائب بر آتله پارلايان كوزلر يى او طورانلر ك اوزرنده دولاشدردى؛ اوزون بر بولدى قوشه رق گلش كى خلمچان ايجنده ايدى، اطرافنده او طورا جق بر ير آرادى وديك ديك قائمقامك يوزيه باهقر:

— بى اوستله ايجين چاغيرديكنز دكل؟ ديهه صورتى. قائمقام او كا براسكله كوستردى:

— اوت... او طوريكز. آكلا تيكز باقهلم. فقط ياواش ياواش... شوبله، صيراسيله...

ديدى، شوق ائندى باقىلرلردن داهدا عجائب وداها ثابت بر تسيله كولومسه يرك:

— بكي، بكي، صيراسيله. ديدى، خير سترانلر بورادن چيقمه باشلا دقلى هانكى كوندى؟ هانكى هيسنه وشقمل داغيلمىشده بزم اوجيزدن بيله جيقمه مساعده ايديله مشدى؟ ايشته اوكونلرده ايدى؛ شهرده يك دهشتلى شير اوله جنى آكلادم و بر كچه ياريسى، كيزيله، باشى آلوب بزم باغه قاچدم. بزم باغ تام سيف بولانك اوزرنده در، فقط باغك

درگاه

قله سى ايجه ايجرلكدر، آغاچلرك، آصمه لك آره سنده كوچوك بر بئادر، يولدن كچنلر هيچ كوره سزلر... بوتقطه نظر دن دوشوندم كه، صافلا تى ايجين لك آي بر اوراسيدر، ايشته اورايه كيتدم، صافلاندم. كاشكه كيتيم، كاشكه صافلانماز اوليدم. زيرا، نه كوردمسه او اوغور سز بخره سندن كورددم، بخره لك دمير قانادلى واردر، اونلرك آرا لغندن باقم، تانهايته قدر هر شير آلوب بتيجه يه قدرم. او چوچوق «تسليم! تسليم!» ديهه هايقيردينى زمان...

قائمقام بك:

— شوق ائندى، حكايه كنزك سلسله سنى تعقيب ايديكىز، آتلامايكيز. ديدى.

شوق ائندى، شاشيردى:

— عفو ايدرسىز، چوچو غك سسى بردن بره يته قولانمه كدى ده اونك ايجين... نه ديوردم؟ ديهه صورتى. قائمقام بك:

— باغكيزك قله سنه صافلانديكيز، صوكره...

ديدى،

— بوتون كچه، صباحه قدر بولاك كورولتوسنى ديكلدم. اوتوموبيلر، آتله، آراچلر، جوشقون بر سيل اوغولتوسيله كچيوردى. شفقله بران بخره لك آره لغندن باقديم زمان توزدن دوماندن بر شى كوره مند. بو تهاجم بوتون كون آقشامه قدر دوام ايتدى، يولدن طاشان قالا باغك بر قيسى ياي اوله رق كومه كومه بزم باغك ايجندن كچيوردى؛ بونلرك چوغى توزه طور ارايه بولانمش، سلاحرلى طاشيمه دن بيقمش بوزون يونان عسكرلى ايدى، برى بريلرى چاغيرارق باغيريشه رق وقارمه قارشىق اوله رق يورور. يورلدى. ايشته، قصبه يه بويوك آقشامى آتش و برمشلر. بن اوزاقدن باغينك عكسنى كچه ياربسنه دوغرى ايجه كوزمكه باشلادم، كوك يوزنك شرق طرفى اوله بر قيزىلاق ايجنده ايدى كه... بردن بره كوندوز اوليوردى صاندم. بوانلرده بولاك اوستنده كى ازدحام بر آرز آزالمشدى. بخره يى آجدم، باشى ديشارى يه اوزاتم: برده نه كوردم! تام بزم قله نك ديبندن، بش اون كشى، باغ كوتوكلى سى سپر آلمش، سينمش، او طوريور و ياواش ياواش قونوشيور.

تحقيق هيتندن برى صورتى:

— مسلمان ايدلر؟

— اوت، اوت، تور كچه قونوشيورلردى؛ هم ظن ايدرم كه بزم قصبه دن ايدلر، طانير كى اولدم. فقط، اطراف نه قدر اوله قارا كلكدى، ايسه يوردم. وفصيلتلىر يه بك ايايشيده يوردم. يالگىز بر قاج دفته قولانمه شوق ائندىك قله سى، ديهه بر طاق سوزلر كدى: مطلقاً «ايجق اولسه ايدى كيروب صافلانسه ايدك». ديورلردى ايجين سسانمدم، «نيجين بيورك، كيرك!» ديهه، آه، نه سرسلك، نه سرسلك... بلكه، قايوى